

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 17 nr. 1

FORENINGEN FOR KIRKEGAARDSKULTUR

Nye medlemmer

Afdeling A.

244. Bjerning menighedsråd.
245. Moltrup menighedsråd.
246. Sct. Johannes Sogns menighedsråd, Vejle.

Afdeling C.

948. Stenhuggermester A. W. Jensen, Hammel.
949. Aage Matthiessen, Rødkærbro.

Kontingentindbetaling

Det pr. 1. april forfaldne kontingent, der for personlige medlemmer i Danmark er kr. 6,00, og som for menighedsråd m. fl. beregnes efter særlige regler, bedes venligst snarest belejligt indbetalt til Foreningen for kirkegårdskultur, postkonto 119 15, Roskilde. Medlemmer i udlandet betaler kr. 8,00 og bedes ordne dette gennem deres bankforbindelse. For ikke indgåede kontingenter udsendes opkrævninger fra d. 25. april.

Generalforsamling

Foreningens årlige generalforsamling, der i år skal afholdes i Ålborg stift, agtes afholdt i Hjørring, og man regner med, at dette kan ske den 28. juli. Nærmere meddelelse vil fremkomme i VK nr. 2; men vi beder medlemmerne allerede nu notere den nævnte dag.

FRA DANSKE DAGBLADE

- 13/12 1949 (Frit Folk): De gl. træer på Sct. Michaelis kgd. i Fredericia skal fældes.
15/12 (Sydsjæll. Soc.-Dem.): Det reducerede kgd.s-projekt i Næstved vedtaget i den ændrede skikkelse (havearkitekterne *Boye og Preisler*).
19/12 (Vendsyssel Tid.): Jetsmark kgd. skal udvides, og en vej forlægges derved.
10/12 (Helsingør Soc.-Dem.): Vinderød kgd. skal udvides og reguleres.
22/12 (Vestsjæll. Folkebl.): Havearkitekt *G. Georgsens* projekt vedr. ny kgd. i Skælskør er vedtaget.
26/12 (Natt.): Mindelunde i gl. militær-kgd.
28/12 (Berl. Aften): Kritik af gravstenene — og et skarpt svar.
29/12 (Berl. Aften): Engelske besøg ved soldatergravene på Bispebjerg og Svinø.

29/12 (Villev.bl.): Der er bevilget 3000 kr. til regulering på Gentofte kgd. og 5000 til udhugninger på Mariebjerg.

1950:

- 5/1 (Himmerland): Planen om udvidelse af Dronninglund kgd. er godkendt.
6/1 (Vordingborg Dagbl.): Der fældes træer i forb. m. udv. af Vordingborg kgd. (stadsgt. *Klintø*).
7/1 (Tidens Tegn): Planer om ny kgd. i Vejen.
7/1 (Sydsjælland): Næstved kirkegårdsbestyrelse udliciterer den ny kgd.
8/1 (Berl. Tid.): Graveren i Kerteminde afskediget.
9/1 (Berl. Tid.): Brænding eller begravelse (af havearkitekt *Johannes Tholle*).
11/1 (Fr.borg Amts Avis): Projekt om krematorium i Hillerød klar (arkitekt *Ib Vagn Petersson*).
13/1 (Horsens Folkeblad): Den ny kgd. i Odder vil koste kr. 120.000.
13/1 (Fr.borg Amtstid): Udv. af kgd. i Hillerød vil koste en halv million kroner.
17/1 (Dannevirke): Uge kgd. skal udvides.
17/1 (Helsingør Soc.-Dem.): Udv. af Frederikssund kgd. er påbegyndt (arkitekt *Erik L. Rasmussen*, havearkitekt *Johannes Tholle*).
19/1 (Vendsyssel Tid.): Der er købt jord til udv. af Løkken kgd.).
23/1 (Loll.-F. Stiftstid.): Udv. af Stadager kgd. er i gang (kr. 14.000).
25/1 (Vendsyssel Tid.): Udv. af Dronninglund kgd. er godkendt som beskæftigelsesforanstaltning (kr. 115.000).
26/1 (Socialdemokraten): Der er planer om en kgd. i Vridsløselille.
29/1 (Demokraten): Plan om kgds.udvidelse i Koldby.
6/2 (Information): Når diget om kgd. skal flyttes (af pastor *Th. Stamer*).
7/2 (Sjællandsposten): Tveje-Merløse kgd. reguleres og udvides (inspektør *H. D. Ørsted-Hansen*).
9/2 (Sydsjæll. Venstreblad): Nyt kapel i Næstved til den halve pris og kirkegård til en femtedel af det først projekterede. Efter licitation overdroges arbejdet til flg.: Entreprenør *Johs. Christoffersen* (130.090), Blikkenslagerm. *O. Rasmussen & søns eftf.* (117.413) og smedem. *E. Johansen* (10.737). Ialt kr. 158.150.
14/2 (Horsens Soc.-Dem.): Horsens Vestre kgd. udvides for 1/4 mill. kr. (kirkegårdsinspektør *V. Rud Nielsen*).
22/2 (Fr.borg Amts Avis): Græsted kgd. reguleres (kirkeværgen).
28/2 (Bornholms Soc.-Dem.): Rønne kgd. moderniseres for kr. 6.000.

- 2/3 (Kristl. Dagblad): Kirkeskatten i Sædder stiger p. gr. a. kirkegårdsudvidelsen.
- 4/3 (Berl. Aften): Uenighed om ændring af ligbrændingsloven.
- 6/3 (Politiken): Fællesgrav for Elsass-Lothringer i Haderslev.
- 7/3 (Berl. Tid.): Assistens-, Holmens og Garnisons kgd. bevares 50 år.
- 8/3 (Nordsjæll. Soc.-Dem.): Udv. af Egebæksvang kgd.
- 8/3 (Roskilde Dagbl.): Urnelund på Glostrup kgd.
- 10/3 (Nordsjæll.): Kan Espergærde kgds.udv. standses.
- 10/3 (Politiken): Espergærde-idyl i alvorlig fare.
- 11/3 (Fr.borg Amts Avis): Delte meninger om kgds.udv. i Espergærde.
- 22/3 (Berl. Aften): Mindelunden i Ryvangens endelige indvielse d. 5. maj.

Berigtigelse

Det er s. 66 forrige bind under ²²/₁₁ meddelt, at havearkitekt G. Georgsen har avsluttet arbejdet med Oppesundby kgd. Det meddeles, at G.G. havde trukket sig tilbage fra opgaven, og at avslutningen skyldes kirkegårdsgartner S. Hansen.

FRA NORSKE DAGBLADE

- 16/12 49 (Romsdalsposten): Udv. af Bremsned kgd.
- 22/12 (Tromsø): Bygningssjefen skal nå utarb. kostnadsoverslag for krematoriet. Reguleringsplanen for gravlunden ferdig omarbejdet.
- 28/2 50 (Vårt Land): Konkurransen om gode gravmonumenter.

FRA TIDSSKRIFTERNE

Danmarksposten nr. 1: Dansk kirkegård og begravelsesfond i Montreal.

Dansk Gartner-Forbund 22. årg. nr. 5: Hvor gravene pyntes til julen. Et besøg på Kbh. Vestre kgd.

Gartner-Tidende nr. 1: Solbjerg kgd. (O. C. Nielsen). — Nr. 11: Assistens kgd., Kbh. (O. C. Nielsen).

Gartner Yrket nr. 50—51 1949: Det nye begravelseskapel i Åbo (Inger Fjelddalen).

Ignis nr. 1: Östersunds krematoriefråga (Niels Larsson). En urnlund i södra Böhmen (Emil Edgar). Några tankar om urnlunder (H. Claesson). — Nr. 2: Kring kyrkogårdar och gravplatser. Hollands eldbeg.f. 75-årsjubileum. Trollhättans urnlund (Artur Hermansson). Katarina

urnlund i Stockholm. Kremation i Japan och Korea. — Nr. 3: 50 års resultat (E. Övden).

Landsbygraveren nr. 12: Regningen er god nok. Menighedsrådsvalget. Kirkeklokken. — Nr. 1: Cirkulære til stiftsøvrighederne vedrørende landsbygravernes aflønning. Til forsvar for kirkegårdens stortræer — i kulturens navn (Hans Rønø). — Nr. 2: Forsømte gravsteder. — Nr. 3: Flytningen af store sten? Vi fortsætter (om træplanter).

Menighedsrådenes blad nr. 2—3: Skal kirkegården reguleres og hvordan? (Johannes Tholle).

Norsk hagetidend nr. 3—4: Konkurransen om tegninger til gode typer for gravmæler.

Pharos nr. 1: Proposed new Crematoria. The Ideal Cremation Furnace.

Stenhuggertidende nr. 1: Hjemfaldent. — Nr. 2: Gravmonumenterne. — Nr. 2: Vore gravsten (Arno Malinowski og Hansen Glem).

The American Cemetery, decbr. 49: The Rejuvenation of a Catholic Cemetery. A Cemetery Built on the Slopes of a Mountain. Are Cemeteries Doing an Effective Adversising Job? — Jan.: New England Cemeteries Are doing something about Public Relations. Cemetery Institute completes its third Year of useful Service. Elan — Youngest Cemetery in the Susquehanna Valley. Dedicated Nisei Memorial in Los Angeles Cemetery. Cemetery Managements Responsibilities to the Public it serves. — Febr.: Cedar Lawn — Mellowed by Time and Tradition. Economy Through Fundamental Training.

BOGANMELDELSER

Tor Nitzelius: Trädgården vackraste blommor. 8°, 272 s. plus 32 farveplancher; Saxon & Lindströms. Stockholm 1950. Kr. 7,50 sv.

Med havens vakreste blomster mener forfatteren stauder og løgvæxter og udelukker altså både roser, blomsterbuske og sommerblomster etc. Med denne indsnævring af begrebet er udvalgt 100 slags, og bogen har som undertitel: 100 perenna växter i färg. Den indledes med 32 farveplancher, der er nydeligt udført, og som hver rummer 3—5 planter, der hver for sig er forsynet såvel med botanisk som svensk væxtnavn og desuden med højdeangivelser; derefter følger teksten, der har inddelt planterne efter årtiden: Vårens, forsommerens osv. samt desuden har afsnit om strand- og vandvæxter, bregner m. fl.; yderligere er der afsnit om jordbundsforhold, pasning m. m. og en tabel over de beskrevne planter. Forfatteren er ansat ved Stockholms stads parkafdeling, hvor han er væxtexpert;

fotografierne er i hovedsagen optaget af forfatteren og er fordelt i teksten. Som en praktisk håndbog for haveamatører på begynderstadiet må denne anses for meget værdifuld, og det lille oktavformat gør det muligt at have den i en nogenlunde stor lomme, så den kan være ved hånden under arbejdet derude.

Sixten Dahlquist: Kyrkogårdarne. Særtryk af Linköping stift i ord och bild. Stockholm 1949.

Dette lille særtryk på 11 sider viser provstens store interesse for og arbejde med kirkegårdene, sådan som det også kom til orde i provstens artikel V K 16. Det rummer bl. a. nogle interessante billeder af ældre tiders gravmæler.

Dansk Naturfredning. Årsskrift 1948. 8°, 128 s., Gyldendal, København 1949.

I det smukke årsskrift lægger man navnlig mærke til provst *J. Exners* artikel om fredning af kirkernes omgivelser.

Foreningen Sveriges kyrkogårdsföreståndare. Handlinger från årsmötet i Karlskoga 9.—11. augusti 1949.

Foreningen har atter føjet et værdifuldt skrift til sin i forvejen gode og lange serie. Man lægger især mærke til stadstrgs. *Carl Frebys* redegørelse for Karlskogas kirkegårde; om dette emne vil der senere fremkomme en artikel i V K. Endvidere bl. a. *Erik Åkerskogs* bidrag til spørgsmålet om, hvordan bygdekulturen bevares på kirkegårdene.

J. E. Ohlsens enke. Frøkatalog 1950.

Er på ikke mindre end 128 sider, velordnet og rigt illustreret.

Johannes Tholle: Det blomstersmykkede hus. 8°, 140 s. Alm. dansk gartnerforenings bogforlag. København 1950. Kr. 11,35.

Jeg har efterhånden fået det indtryk, at en meget stor del af mit liv er gået med både her og der at anmelde bøger af *Tholle*, og det er ikke den kedeligste del. Her ligger nu på skrivebordet en bog om det blomstersmykkede hus; en bog, som jeg aldrig har tænkt på, at vi savnede; men jeg ser nu, at vi burde have savnet den. Alt, hvad der kan komme ind under forskønnelse af hus, tag, altan og sokkel er gennemarbejdet i særskilte afsnit, som er illustreret med gode billeder i massevis og instruktive tegninger, mål og tabeller, plantebeskrivelser og voksesteder. Enhver fagmand må naturligvis have bogen, men også for den, som blot ejer så meget som en meter altankasse, er bogen af stor værdi. Jeg kan ikke lade være at mene, at også hvert byrådsmedlem i Danmark burde tvinges til at læse den fra ende til anden, fordi den også har

et afsnit om det offentliges ansvar. Heldigvis har jeg fundet en dejlig slyngplante, som *Tholle* har glemmt, nemlig *Campsis radicans*; men den kan komme med i næste udgave. Bogen er fortrinlig; men kunne forlaget ikke have klaret den lidt billigere? Bogen er tilegnet mindet om altanhavernes pioner: *I. N. Risum*.

E. Qvist.

RESOLUTIONER m. m.

Kirkeministeriets Skriv. (10/7 1943) (til Landsretssagfører N. N.) ang. en Kirketiendeejers Pligt til at anskaffe et Bolværk til Brug ved Gravkastningen paa Kirkegaarden.

I en gennem Stiftsøvrigheden over Viborg Stift hertil indsendt Sag har Menighedsraadet for A. Sogn besværet sig over, at Godsejerinde Frk. O. O. som Ejer af A. Sogns Kirketiende har nægtet at betale et af Menighedsraadet anskaffet Bolværk til Brug ved Gravkastning paa A. Kirkegaard under Henvisning til, at et tidligere Bolværk i sin Tid blev anskaffet af Menighedsraadet.

Efter at Ministeriet i Anledning heraf havde udbedt sig en Udtalelse fra Godsejerinde, Frk. O. O., har man modtaget en Skrivelse af 12. April 1943, hvori De som Sagfører for Frk. O. O. meddeler, at denne begrundet sit Standpunkt med, dels at et Bolværk som det omhandlede falder udenfor de Rekvisitter, som en Kirkeejer skal anskaffe til Kirkegaarden, dels at det ældre Bolværk var brugeligt eller i hvert Fald kunde repareres, og at Anskaffelsen af det nye Bolværk, som skete uden Samraad med Kirketiendeejeren, alene var foraarsaget ved, at der netop paa denne Tid skulde gravsættes en særlig stor Kiste paa Kirkegaarden.

Endvidere har Frk. O. O. hævdet, at hun under ingen Omstændigheder kan være pligtig at betale det paagældende Bolværk, forinden Spørgsmaalet om dettes Anskaffelse har været behandlet ved det aarlige Kirkesyn.

Ministeriet har herefter paany om Sagen brevvekslet med Stiftsøvrigheden over Viborg Stift og med sammes Skrivelse af 8. Juli 1943 modtaget Indberetning om, at der ved det i Maj 1943 afholdte ordinære Syn over Kirken og Kirkegaarden er sket Udsættelse om Anskaffelse af et Bolværk.

Menighedsraadet har endvidere i en over Sagen afgivet Erklæring udtalt, at man forinden Anskaffelsen af Bolværket rettede Henvendelse til Kirketiendeejeren, der imidlertid nægtede at anskaffe Bolværket.

Saaledes foranlediget skal man, idet henvi-

ses til Bestemmelserne i Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922 om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v. § 27, Stk. 4, og kgl. Anordning af 10. December 1927 § 22, Stk. 3, meddele, at Frk. O. O. er pligtig at efterkomme den skete Udsættelse ved at anskaffe et Bolværk til Kirkegaarden, som kan bruges ogsaa ved Nedsættelse af store Kister.

Ministeriet skal derhos — for at tilvejebringe den mest praktiske Ordning af Sagen — henstille, at Kirketiendejeren afkøber Menighedsraadet det af dette anskaffede Bolværk for et passende Vederlag.

Kirkeministeriets Skriv. (12/7 1943) (til Missionspræsident N. N.) ang., i hvilket Omfang Medlemmer af „Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints“ har Ret til Benyttelse af Kirkegaarde og Kapeller.

I Skrivelse af 19. Maj d. A. har De anmodet om en Udtalelse fra Ministeriet om, i hvilket Omfang »Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints« har Ret til Benyttelse af Kirkegaarde og Kirkegaardskapeller.

I Anledning heraf skal man efter Brevveksling med Biskoppen over Københavns Stift meddele, at Medlemmerne af nævnte Troesamfund ikke har Adgang til at faa Begravelser forrettet fra Folkekirkens Kapeller, hvoriimod de i Henseende til Benyttelsen af Kapellerne paa *kommunale* Kirkegaarde har samme Ret som andre Borgere.

Med Hensyn til Begravelser, der forrettes fra Folkekirkens Kirkegaarde uden Benyttelse af Kirkegaardens Kapel, henvises til Lov Nr. 100 af 19. April 1907 § 5, Stk. 1, jfr. §§ 3—4.

Kirkeministeriets Skriv. (26/7 1943) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Aarhus Stift) ang. en Besværing over den af Graveren ved en Landsbykirkegaard forlangte Betaling for Gravkastning.

I det med Hr. Stiftamtmandens og Deres Højærværdigheds Skrivelse af 13. Juni 1943 hertil tilbagefulgte Andragende, der er oversendt hertil til Udtalelse fra Priskontrolraadet, har N. N. besværet sig over den af Graveren paa A. Kirkegaard, O. O., beregnede Pris for Kastning af en Grav paa A. Kirkegaard.

I Anledning heraf skal man først bemærke, at da de paagældende ifølge Kirkegaardsvedtægtens Post 7 er *pligtige* at lade enhver Grav paa A. Kirkegaard grave af den ved Kirkegaardens ansatte Graver, maa den sidste ogsaa være *pligtig* til enhver Tid at udføre Arbejdet som forlangt uden Hensyn til »manglende Tid«, som Graveren i nærværende Tilfælde skal have paa-beraabt sig.

Hvad dernæst angaar det Graveren tilkommende Vederlag for Gravningen, bestemmer Vedtægtens Post 7 herom, at Gravning sker »for den Takst, som Menighedsraadet til enhver Tid fastsætter«. Efter det af Menighedsraadet oplyste er i Henhold hertil Taksten for Kastning af en almindelig Grav fastsat til 15 Kr. for en voksen.

Ihvorvel det nu i nærværende Tilfælde har drejet sig om Gravning af en Grav af noget særegen Beskaffenhed (beregnet paa Indbæring i Stedet for Nedsænkning af Liget i Graven), maa Ministeriet dog finde, at den forlangte Betaling af 135 Kr., der udgør det 9-dobbelte af den sædvanligt fastsatte Betaling — selvom der heri maatte være indbefattet et mindre Beløb for Pyntning og Ringning — ligger langt ud over, hvad der med Rimelighed kunde kræves, tilmed da Klageren efter det oplyste paa egen Bekostning har stillet en Arbejdsmand til Raadighed som Medhjælp for Graveren ved Gravens Kastning.

Idet dernæst den af Graveren paaberaabte Bemærkning fra Klageren, at »det gjorde ikke noget, hvad det kostede, blot Graveren vilde grave Graven«, selvfølgelig ikke kan berettiggende den sidstnævnte til at tage en urimelig Betaling for Gravningen, skal man anmode Hr. Stiftamtmanden og Deres Højærværdighed om at ville tilkendegive Graveren Ministeriets Misbilligelse af det af ham udviste Forhold med Tilføjende, at Ministeriet forventer, at noget saadant ikke gentager sig i Fremtiden.

Kongl. Stadfæstelse (27/7 1943) (udfærdiget gennem Kirkeministeriet) paa følgende Ændring i de fundatsmæssige Bestemmelser*) for Enke Birgitte Cathrine Thorsen, født Bondgaards, Legat til Vedligeholdelse af hendes Gravsted paa Estruplund Kirkegaard.

Kongl. Stadfæstelse (3/8 1943) (udfærdiget gennem Kirkeministeriet) paa Fundats for Gaardejer Hans Clemmensens Legat til Vedligeholdelse af Legatstifterens Gravsted paa Brenderup Kirkegaard og til Bedste for Fattige i Brenderup Sogn.

Kirkemin. Skriv. (14/8 1943) (til Biskoppen over Ribe Stift) ang., at der ikke skal ske Tilførsel til Kirkebøgerne vedrørende ilanddrevne Lig af fremmede Soldater, som udleveres til den tyske Værnemagt, m. m.

*) Disse Bestemmelser indeholdes i Enke Birgitte Cathrine Thorsens Testamente af 7. November 1866, kgl. konfirmeret den 3. Juli 1868. Legatkapitalen udgør 400 Kr.